

Csizmadia Ervin

Szakpolitika és vízió

Kormánypolitika és ellenzék fél-fél térfélen

Az alábbi elemzésben arra teszek kísérletet, hogy megrajzoljam a mai politikai patthelyzet egyik lehetséges magyarázatát. Ez a magyarázat röviden és megelőlegezve az, hogy a kormány(koalíció) túlságosan csak a *szakpolitikára*, az ellenzék pedig túlzottan is a szakpolitika-mentességre és a *víziópolitikára* koncentrált. Mindkettő roppant erős a maga térfelén, mindkettőnek megvan már a saját, külön bejáratú nyelvi arzenálja (a nemzetközi szakkönyvek ezt roppant fontosnak tartják), s mind a két fél totálisan érzéketlen a másikra.

Az elmúlt években mintha egyre közelebb kerültünk volna ehhez a „félpályás” állapothoz. A kormányoldal tökéletesen képes arra, hogy bejótssza a félpályát, az ellenzék meg a másik felet. A kormányoldal egyre nagyobb tökélyre fejleszti a „szakpolitikai” kormányzást, az ellenzék pedig ezenközben nem bíbelődik szakpolitikai gondolkodással. Mindegyik a saját közönségének játszik, mindegyiknek a saját közönsége tapsol.

Túl sok szakpolitika

A szakpolitika fontos dolog, de legalább ilyen fontos a szakpolitika és az általános politika helyesen megválasztott aránya. Gyurcsány Ferenc korai (2001-2003) írásaiban egészen más volt a két politikatípus aránya, mint ma. Mióta Gyurcsány kormányon van, s különösen második kormánya esetében egyenesen „túlfeszülő” szakpolitikai kormányzásról beszélhetünk. Mire is gondoljunk, ha ezt halljuk? Mindenekelőtt számokra. Ha mindennapi politikafogyasztó túl sok számot, szakjellegű ismeretet hall, pillanatok alatt elmenekül. A második Gyurcsány-kormány ország-átalakító reform-programjában pedig – s ahogy megyünk előre az időben különösen – egyre több és bonyolultabb a számszaki dimenzió, a menetrend, a

határidő, a felelős – és persze újra és újra. A törekvés elviekben nem kifogásolható, hiszen például a Szetey-féle teljesítményértékelési rendszernek nagyon is volt, van racionális alapja. Elvégre miért épp egy kormány teljesítményét ne lehetne mérni? A mérhetővé tétel alapja, hogy a kormányzás szakpolitika, amelyet egy bizonyos skálán (mint az iskolában a felelést) osztályozni lehet. A miniszterelnök megvált ugyan Szetey Gábortól, de – ismereteim szerint – az általa kidolgozott értékelési módszer továbbra is érvényben van, mint ahogy a szakpolitika egyre fontosabbá válik más dimenziókban is.

Például a kormányzati *részprogramok* megalkotásában. A Gyurcsány-kormány e tekintetben is kirí az elmúlt 18 év kormányai közül. Elődei indulásukkor alkottak egy kormányprogramot, azután ezt jól-rosszul igyekeztek végrehajtani. Most ez egészen másképpen van. Most az induló kormányprogram menet közben számtalanszor változik, formálódik, de ezen túlmenően részprogramokra és azok változásaira is osztódik. Ám ez utóbbiakkal a policy-részprogramok olyan „turbulenciája” alakul ki, amely az áttekinthetetlenség és a káosz benyomását is kelti - még a kormányoldalon is. Ha példaképpen a kormány 2007. évi *Munkatervét* vesszük, akkor azt látjuk, hogy e szövegben nem pusztán a 2006-os kormányprogram reformjainak szükségességét fogalmazzák újra, hanem a megvalósításukhoz szükséges intézményi háttérrel is lendületesen „újratervezik”. Ez ebben a konkrét esetben egy *Magyarország holnap* nevű kerek-asztal felállítását jelenti, amely három területen (nyugdíj, oktatás, versenyképesség) igyekezne megalapozni és elmélyíteni a kormányzati munkát. Ám ha 2007-ben érdemi beszámolókat keresünk e kerek-asztalok munkájáról, akkor csalódunk: oly sok és talán nem kellő megfontoltsággal létrehozott szervezettel együtt ez az újonnan létrehozott szervezeti forma sem tudott gyökeret verni.

Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy a miniszterelnök épp az elmúlt napokban (a népi részvények koncepciójának bemutatásakor) utalt arra, hogy ennek előkészítése körülbelül fél éve, az említettekhez hasonló kerek-asztalokban és háttérszervekben formálódott ki. A szakpolitikai kormányzás tehát nem pusztán részprogramokról, hanem különféle, egymással sajátos kapcsolatrendszerben lévő háttérintézményekben kiformálódó programokról is szól. Ami nem baj. A baj az, ha

csak ezekről szól. S bár Gyurcsány Ferenc kormányzásának egyik rákfenéje éppen az, hogy a szakpolitikai célok megvalósítása nem társul igazán távlatos jövőképek felvázolásához.

Túl sok vízió

Könnyű lenne azt mondani, hogy egy ilyen „túlfeszült” szakpolitikai kormányzás nagy lehetőségeket tartogat az ellenzék számára. És valóban tartogat is. A számokkal, programokkal, rész- és átfogó reformokkal való kormányzati foglalatosság nehézkessé, követhetetlenné válhat, és kifáraszthatja az embereket. De komoly veszélyeket hordozhat az ellenzékre nézve is. Mégpedig azért, mert óhatatlanul egy másik kalodába, a sajátjukba kényszerítheti az ellenzéket. Nevezzük ezt „őszödi kalodának”. Kétségtől igaz: a Fidesz az őszödi beszéd napvilágra kerülése óta haszonélvezőjévé vált a Gyurcsány-kormány egyoldalú kormányzásának; az őszödi „hazugság” konstatálása és a politizálás centrumába emelése azonban elkényelmesítette a Fideszt. Azon a térfélen, ahol a Fidesz játszik, jószereivel nincs szakpolitikai gondolkodás, van azonban egy meglehetősen túlfeszített víziópolitika. A víziópolitika a kiinduló vízió „fejlődéséből” fakad. A kiinduló vízió a „hazug miniszterelnök” szlogenjére épül. Lényegében ehhez igazodik a Fidesz beszédmódja, amelynek lényege: folyton emlékeztetni kell a „hazugságra”, bármit is tesz a kormányfő vagy a kormány.

Ebben a szerepfelfogásban nincs értelme szakpolitikai konstruktivitásról beszélni, hiszen a szakpolitikai ellenzéki attitűd mintegy beismerését jelentené annak, hogy az ellenzék valamennyire mégiscsak elismeri tárgyalófélnek a miniszterelnököt és a kormányzati oldalt. Ám a saját kalodája ezt nem teszi lehetővé számára. Sem elismerés, sem szakpolitika tehát, marad a félpályás játék itt is.

Mindehhez még társul egy másik vízió is: valójában csak az ellenzék ismeri a demokrácia kiskatéját, amelyben le van írva, hogy „az ebül szerzett jószág ebül vész el” – azaz a hamisítással szerzett hatalomra legfeljebb csak homokvárat lehet építeni, s a kormány – ahogy a Fidesz frakcióvezetője a minap mondta is – alapos leckét kellene vegyen demokráciából. Azaz egyértelműbben: a Fidesz tisztában

van a demokrácia mibenlétével, ellenben a kormányfő és a koalíciónak fogalma sincs arról, mit is jelent a demokrácia. Az egész népszavazási kampány arról szól, hogy a Fidesz a maga (participatív) demokrácia-felfogását (vízióját mind erőteljesebben elfogadtassa. A dolog pikantériája, hogy a Putyin-Gyurcsány szerződés kapcsán a Fidesz a képviselet (parlament) intézményének megkerülésével is megvádolja a miniszterelnököt. Ne felejtsük el: a Fidesznek jó pont lehet, ha a parlament mellett teszi le a garast, hiszen sok vád érte amiatt, hogy parlamentellenes.

Ám a hazugságvízió fejlesztése és a demokráciavízió együttesen sem feledtethetik az ellenzék sovány szakpolitikai mondanivalóját. A választók nagyon keveset tudnak arról, hogy mit gondol a Fidesz az adózás és a közteherviselés reformjáról, a tb-reformról, a közlekedés átalakításáról, a régiókról, a vízgazdálkodásról, az autópálya-építésekről (hogy csak találomra mondjak néhányat) és így tovább. Ezek érdemi kifejtését azonban az ellenzék elmulasztja.

Bibó szavaival szólva: nem is egy, hanem *két túlfeszült lényeglátónk* is van tehát. A kormány a lényegeket lényegét a szakpolitikában, az ellenzék a jövőképvíziókban látja. Egy dolog azért azonos bennük: mind a ketten megmenteni akarják az országot. Vajon melyikőjük – ismét Bibóval szólva - a *hamis realista*?